

परमहंसोपनिषत्

ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ।
स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवांसस्तनूभिर्व्यशेम देवहितं यदायुः ।
स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ।
स्वस्ति नस्तार्क्ष्योऽरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ।

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।
हरिः ॐ ॥

अथ योगिनं परमहंसनं कोऽयं मार्गस्तेषां का स्थितिरिति नारदो
भगवन्तमुपगत्योवाच । तं भगवानाः । योऽयं परमहंसमार्गो
लोके दुर्लभतरो न तु बाहुल्यो यद्येको भवति स एव नित्यपूतस्थः
स एव वेदपुरुष इति विदुषो मन्यन्ते महापुरुषो यच्चित्तं
तत्सर्वदा मय्येवावतिष्ठते तस्मादहं च तस्मिन्नेवावस्थीयते ।
असौ स्वपुत्रमित्रकलत्रबन्वादीञ्छिखायज्ञोपवीते
स्वाध्यायं च सर्वकर्माणि
संन्यस्यायं ब्रह्माण्डं च हित्वा कौपीनं दण्डमाच्छादनं च
स्वशरीरोपभोगार्थाय च लोकस्योपकारार्थाय च परिग्रहेत्तच्च न
मुख्योऽस्ति कोऽयं मुख्य इति चेदयं मुख्यः ॥ १ ॥

न दण्डं न शिखं न यज्ञोपवीतं न चाच्छादनं चरति परमहंसः ।
न शितं न चोष्णं न सुखं न दुःखं न मानावमाने च षड्भिर्वर्जं
निन्दागर्वमत्सरदम्भदपेच्छाद्वेषसुखदुःखकामकोधलोभमोहहर्षसु
उयाहंकारादींश्च हित्वा स्ववपुः कुणपमिव दृष्यते
यतस्तद्वपुरपध्वस्तं संशयविपरीतमिथ्याज्ञानानां यो हेतुस्तेन
नित्यनिवृत्तस्तन्नित्यबोधस्तत्स्वयमेवावस्थितिस्तं
शन्तमचलमद्वयानन्दविज्ञानघन एवास्मि ।
तदेव मम परमधाम तदेव शिखा च तदेवोपवीत च ।
परमात्मात्मनोरेकत्वज्ञानेन तयोर्भेद एव विभग्नः सा सध्या ॥ २ ॥

सर्वान्कामान्परित्यज्य अद्वैते परमस्थितिः ।
ज्ञानदण्डो धृतो येन एकदण्डो स उच्यते ॥
काष्ठदण्डो धृतो येन सर्वाणि ज्ञानवर्जितः ।

स याति नरकान्धोरान्महारौरवसंज्ञकान् ॥
इदमन्तरं ज्ञात्वा स परमहंसः ॥ ३ ॥

आशाम्बरो न नमस्कारो न स्वधाकारो न निन्दा न स्तुतिर्यादृच्छिको
भवेद्भिक्षुर्नाऽऽवाहनं न विसर्जनं न मन्त्रं न ध्यानं
नोपासनं च न लक्ष्यं नाकक्ष्यं न पृथग्नापृथगहं
न न त्वं न सर्वं चानिकेतस्थितिरेव भिक्षुः सौवर्णादीनां
नैव परिगन्हेन्न लोकं नावलोकं चाऽऽबाधकं क इति
चेद्बाधकोऽस्त्येव यस्माद्भिक्षुर्हिरण्यं रसेन दृष्टं
च स ब्रह्महा भवेत् ।

यस्माद्भिक्षुर्हिरण्यं रसेन ग्राह्यं च स आत्महा भवेत् ।
तस्माद्भिक्षुर्हिरण्यं रसेन न दृष्टं च न
स्पृष्टं च न ग्राह्यं च । सर्वे कामा मनोगता
व्यावर्तन्ते । दुःखे नोद्विग्नः सुखे न स्पृहा त्यागो रागे सर्वत्र
शुभाशुभयोरनभिस्नेहो न द्वेषि न मोदं च । सर्वेषामिन्द्रियाणां
गतिरुपरमते य आत्मन्येवावस्थीयते
यत्पूर्णा नन्दैकबोधस्तद्ब्रह्माहमस्मीति
कृतकृत्यो भवति कृतकृत्यो भवति ॥ ४ ॥

ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ।
स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवांसस्तनूभिर्व्यशेम देवहितं यदायुः ।
स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ।
स्वस्ति नस्तार्क्ष्योऽरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ।

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।
हरिः ॐ ॥

इति श्रीपरमहंसोपनिषत्समाप्ता ॥